

Latvijas Okupācijas muzeja kompleksa attīstības atklāšanas pasākums

29.05.2018.

Ļoti cienītā ministre Dace Melbārdes kundze!

Augsti godātais ministr Kaspar Gerharda kungs!

Augsti godātais *Valsts nekustamie īpašumi* priekšsēdētāj Ronald Neimaņa kungs!

Dāmas un kungi!

Kolēģi!

*Līdz varonībai
Ies ikdienu celties,
Ies spēka apziņu
Pagātnē smelties:*

*Nav pagātne sveša,
Tā tava paša,
Kā saule staro
Spilgta un plaša.*

Šie Raiņa vārdi no *Klusās grāmatas* raksturo visu vēstures muzeju būtību. Mūsu uzdevums ir nodrošināt to, ka *pagātne nav sveša*, – ka tā ir daļa no mums arī šodien. Tā ir *mūsu paša*.

Šīs ēkas rekonstrukcija dos mums plašākas un efektīvākas iespējas iepazīstināt pasauli ar Latvijas okupācijas periodu. Tas ilga, apmēram, pusi no tās simtgades, kuru mēs tagad svinam.

Šī telpa, kurā mēs stāvam, bija un atkal būs pamatekspozīcijas mājvieta ar vienu zīmīgu maiņu – griesti tiks pacelti, un pa vienu malu būs iebūvēts iekšējais balkons, kur turpināsies ekspozīcija.

Aiz jums, kāpņu galā, sāksies īss gaitenis, kas vedīs uz jauno izstāžu zāli piebūvē – izstāžu zāli divu stāvu augstumā. Tas dos mums brīvību gatavot vai atvest mainīgās izstādes, lai nodrošinātu muzeja piedāvājuma svaigumu.

Pagātne ir svarīga, lai saprastu tagadni, un lai saprātīgi dotos uz nākotni. Tā brīdina mūs, bet tikai, ja mēs tajā ieklausāmies.

Cik viegli sākās okupācija; – divas lielvalstis sadalīja Austrumeiropu savā starpā, un, kad nāca uzbrukums no austrumiem un sekojošais ultimāts, tad nebija neviena drauga, pie kura griezties. No tā noteikti esam mācījušies, vismaz valsts valdības līmenī – mēs esam daļa no stipras alianses, kas nodrošina mūsu aizsardzību pret militāriem draudiem.

Bet vai to mēs visi saprotam? Ka liktenis var pēkšņi mainīties – it kā bez brīdinājuma, bet faktiski ar pietiekamām zīmēm, lai varētu laicīgi gatavot pretsoļus.

Muzeja apmeklētāji ir arī ārzemnieki, to starpā citu zemju militārpersonas, vēstnieki, ministri, ministru prezidenti, prezidenti un karaļi un karalienes. Ir ļoti svarīgi, ka mūsu vēsturi viņi uzklausa no mums, nevis no mums naidīgiem spēkiem. Mūsu muzejs neslēpj Latvijas vēstures neērtās daļas, bet mēs arī tās nepārspīlējam. Lai iegūtu un paturētu patiesus draugus, mums pašiem jābūt patiesiem. Tas arī ir pirmais no pretsoļiem – iegūt saprotošus sabiedrotos.

Pagātne arī uzmundrina mūs. Latvijas Okupācijas muzejs ir patiešām par okupācijas periodu, bet tas nav tikai par sāpēm un ciešanām. Tas arī ir par pretestību okupācijai, par palīdzību līdzpilvēkiem. Tas ir par mūsu spēju sadarboties ļoti lielos mērogos. Tas ir par Baltijas ceļu, kad 2 miljoni baltiešu sadevās rokās nepārtrauktā cilvēku ķēdē 600 kilometru garumā no Viļņas caur Rīgu līdz Tallinai. Ja šo mēs vārējam visu izdarīt, tad kas mūs tagad traucē sadarboties?

Un galu galā mūsu pagātne ir par uzvaru. Ar spītu, ar izturību mēs ne tikai pārdzīvojām okupāciju, bet mēs arī uzvarējām.

Tā ir galvenā pozitīvā mācība no Okupācijas muzeja: – mums gāja ļoti slikti, bet mēs uzvarējām.

Cita mācība ir par šodienas stāvokļa cēloņiem. Latvija nenokrita no debesīm 1991. gadā kā tīrs, nevainīgs bērns, kā dažs labs cenšas mums iestāstīt. Mums bija gara dzīve pirms tam. Mēs šodien vēl ciešam no okupācijas laikā iegūtajām rētām, un no tām netiksim vaļā, tās vienkārši noklusējos.

Mums ir ekonomiskas sekas, demogrāfiskas sekas un visbēdīgāk – psiholoģiskas sekas. Mums šīs sekas ir jāsaprot, lai tās pārvarētu.

Viens no mūsu valsts mērķiem ir integrācija. Bet īsta integrācija ir tikai iespējama, ja mēs esam atklāti par to, kas mūs noveda pie šodienas. Mums jāzina gan mūsu gaišā pagātne, gan mūsu tumšā pagātne.

Latvijas Okupācijas muzejs nevērtē pagātņi. Mēs izklāstām faktus, un šie fakti bieži ir paši par sevi tik spēcīgi, ka kaut kāds piekabināts vērtējums būtu pilnīgi lieks.

Nāciet uz mūsu pagaidu ekspozīciju Raiņa bulvārī 7. Noklausieties ekspozīcijas otrajā zālē video liecības no cilvēkiem, kuri tika deportēti kā bērni 1941. gada 14. jūnijā. Jebkāds vērtējums tur būtu lieks.

Latvijas valsts šogad piedzīvo savu simtgadi, bet ar to nebeidzas mūsu ceļš uz nākotni. Un arī jāatceras, ka mūsu ceļš ir daudz garāks par tikai pēdējiem simts gadiem. Lai ietu uz priekšu mums ir vajadzīgs stingrs pamats, kas iesakņojies patiesā mūsu izcelsmes saprašanā. Visi Latvijas vēstures muzeji ir svarīgi, lai mūsu vēsture kļūtu par *mūsu pašu*.

Paldies par uzmanību!

Gunārs Nāgels

Latvijas Okupācijas muzeja direktors

2018. g. 29. maijā